

Sesleri Delen Bir Ses

Recep SEYHAN

Aynı mekâna, aynı insanlarla olmasa bile aynı duyguları yaşayan insanlardan oluşan bir kalabalıkta, kalabalığı yararak ilerleyen bir kadının kucağında, altmış beş yıl önce altı aylık bir bebek iken de gelmişti. Şimdi orada, tümüyle farklı bir zaman diliminde, farklı fakat aynı duyguları paylaşan uçuk benizli insanların huzurunda bulunuyordu.

Zaman; kâh kapı aralıklarından, çeşme önlerinden, minarenin aleminden, su deposundan, dar sokaklardan; kâh yaşlıların köstekli saatlerinden, yarım asırlık yeleklerin ceplerinden, ağaç kurtlarının yer yer delik açtığı, yarım asırdır kullanılacağı günü bekleyen bodruma dizilmiş pelit kütüklerinden, evin en az el değen yerlerinde özenle saklanan kilitli mahrem sandıklardan, yıllardır açılmamış bavullardan, yüz yıllık ambarlardan başını uzatmış olup bitenleri sis bulutunun arkasından gülümseyerek izlemekteydi.

Orta yerde derin bir sessizlik vardı. O sırada bütün bir köye; evlerin saçaklarına, avlu girişlerine, kapı eşiklerine, köy içindeki tozlu yollara, hayvan eğreklerine, asırlık dut ağaçlarının dallarına, tavuk pinekliklerine, sergen böğürlerine, samanlık diplerine katmanlı kavisler çizerek yayılan o sessizliğin tanımsız sesini duydu herkes. İşini aşını bırakıp aynı amaçla oraya toplanan herkes, o irkiltici sesin icra ettiği bir dinletiyeye kulak kesilmiş gibiydi. Belki de tam tersiydi; kulak frekanslarının algılama sınırlarını aşan bir ses vardı da o sesi kimse duymuyordu. Belki başka bir şeydi; bütün sesleri bastıran, sesleri delen bir sesin oraya abanmasıydı yaşanmakta olan.

Kadınlar cami avlusunun kapı girişi tarafında sokağa taşacak şekilde yaşmaklarını burunlarına çekmiş olarak bekliyorlardı. Erkeklerin bir kısmı şadırvanda abdest alıyor, çoğunluğu da huzurda saf tutmak üzere hazırlık yapıyordu. Ayaklar yerlerde sürüklenir gibi, yaylanır gibi dolaşüyor; insanlar, çok sesli bir kaynaşmanın eşliğinde sanki kendilerine verilen son bir fırsatın son adım denemelerini yapıyorlar gibi isteksiz isteksiz kımlıydı. Her iki tarafta da kalabalık her geçen dakika artıyordu. Bakışlarında derin bir sancı vardı insanların; kadınlar ve erkekler, orada yaşanmakta olanın ağırlığını taşıyamayacak düzeye ulaşmışlar da, yükü birbirlerine dağıtıp pay etmenin yarışı içindeydiler sanki. Ara sıra bir ağıtın başlangıcını andıran bir inilti duyulsa da bu inilti; yeni çıktığı yolda yolculuğunu tamamlayamadan,

Öykü

ucu, kumullu bir zeminin yatağında kesiliveren bir çay suyu gibi yitip gidiyor ve duyulmamışa dönüyordu sonra. Bir süre sonra tekrar başlayan ağıtsı inilti, yerini derin bir sessizliğe bırakıyordu.

“Çok gençti hay gidi, mayıs ekini gibiydi” dediği duyuldu bir kadının, kıpkızıl olmuş gözlerini yaşmağının ucuna silerken.

Hoca efendi, yönü cemaate dönük olarak sorgulama için safların düzelmesini işmar etti; sonra abdest alan birkaç kişinin de yetişmesini bekleme sürecine girildiğini ifade etmek için dikelerek, huzurundaki topluluğu; arka sıralardaki ve şadırvan tarafındaki hareketliliği gözleriyle taradı; “Yaklaşalım!” diye ünledi sonra.

“Yeni çalınmış bir ağartı gibiydi” dedi başka bir kadın kadınlar tarafında.

Kadınların ve erkeklerin yüzlerindeki derin çukurlardan her birinin içine açılan sayısı belirsiz yollar vardı. O yollardan gidildiğinde, kabuk bağlamış ağrılara, incelik oyulmuş acılara; tarlalarda, evin ıssız köşelerinde, şurada burada yıllarca milim milim dokunmuş iniltilere, ağıtlara ulaşırdı. O yollardan birinde, Kadıng'e'nin yıllar önce hummadan ölen ve hastanede kalan, şehir mezarlığına defnedildiği için de mezarı bile bilinmeyen oğlu Mükerrerem'le karşılaşılırdı. Sonra, yine yıllar önce dedesi Tünek Kutbeddin'in cenazesini almaya giderken yolda geçirdiği trafik kazasında ölen on dokuz yaşındaki Yusuf'la karşılaşılırdı. Sonra, yıllar önce köyün başındaki Ala Dağ'dan gelen selin, yatağına yakın evlerden alıp götürdüğü üç genç can da vardı o güzergâhta.

“Çok körpe daha, ne olacak o çocuk?” deyip höykürdüğü işitildi bir erkeğin.

Derin bir uykudan benirleyerek uyanma sonrasını andırıyordu yüzler ve bu yüzleri tek tek tarayan, sesi kulaklara değil sinelere ulaşan hisirtili bir alaf vardı orta yerde.

Hoca efendinin tam da “Hatun kişi niyetine!” dediği bir anda bütün sesleri delen bir ses yükseldi kadınların bulunduğu taraftan. Çocuğun sesi bir anda zihinlerin bütün duraklarına girdi; bütün bakışları kuşattı, orada olan ve olmayan herkesin kulağına ulaştı. Bütün sesleri delen o ses, girdiği her bir durakta oradan gelip geçen düşünceleri, sözcük kımıltılarını, telaffuzuna teşebbüs edilmiş kelimeleri, duygu akışkanlıklarını, akıp giden başka düşünceleri yarıda kestirip hepsini peşine taktı o anda. Bütün kuşatıcılığıyla ve yakıcılığıyla oradaki kadınların ve erkeklerin yüreğine oturdu sonra o ses; orada genişledi, yayıldı ve her bir beyinde zihinlerden hiç silinmeyecek şekilde konaklayacağı bir yer edindi. Ses, orada bulunanların zihinlerine öyle etkili ulaştı ki sesin bireylerden birindeki gücü diğerinde bir eksilme veya azalmaya yol açmadı; tersine herkes, bütün sesleri delen o sesteki aynı anda, aynı tonda, aynı şiddette, aynı hacim ve aynı genişlikte payına düşeni aldı. Bu ayırımın farkına varanlar da şaşıtı doğrusu bu işe.

Erkeklerin tarafında bütün gözler kadınlardan tarafa çevrilmişti. Kadınlar tarafında ise bir kaynaşma ve uğultuyla beraber sesi dindirmek için olağanüstü

bir hareketlilik vardı; fakat onca çabaya rağmen sesin şiddetinde hiçbir eksilme olmuyordu. Çocuğu susturmak için kadınlar olmadık yöntemlere başvuruyordu. Kimi karnı açtır, kimi altı ıslaktır diyor; kimi çocuğu bir şey ısırmış olmasın diyor; kimi karnı ağrıyordur diyor ve çözüm arayan herkes birbirinden farklı yorumlarda bulunuyordu. Bir şişede hazırlanmış çocuk yiyeceği (ki bu bir mama değil; inek sütü veya undan yapılmış helle idi genelde) yahut halk ilacı kapsamında bir ağrı kesici getirmek üzere evine koşan birkaç kadının bu çabası da sonuç vermemişti. Tahmin edilen ve dile getirilen bütün sebeplere bir çare olarak oracıkta yapılsada da bir türlü çözüm bulunamıyordu çocuğu susturmak için. Çocuk ne şişelerin yüzüne bakıyor, ne de getirilen ilaçları içiyordu. Bir çözüm olmak umuduyla memeleri süt dolu birkaç kadın emzirmek için gözlerin odaklandığı yere yaklaştı. Yönünü öte dönerek süt dolu göğüslerini emzirmeyi deneyen bu kadınlar da umulan neticeye ulaşamadı; çocuk hepsini reddetmişti. Bu şekilde merasimin gerçekleştirilemeyeceği açıktı.

Derken, son bir umutla, sözü dinlenen, ağzından çıkan her söz itibar gören ‘Kadınge’ namıyla maruf yaşlı ve bilge bir kadına çevrildi bütün gözler. Bu tür zor durumlarda onun diyeceği bir şey olurdu mutlaka; o, kimsenin içinden çıkamadığı en derin problemlere ne eder eder, bir çözüm bulurdu. O da bunun farkında olmalı; kendisine yönelmiş bakışlara cevap sadedinde “Açılın!” diye seslendi. Bir anda kadınların uğultusu kesildi ve sadece çocuğun sesi kaldı. Ne yapacağını bilen birinin kararlılığıyla “Verin çocuğu bana!” dedi Kadınge. Çocuk, hemen Kadınge’nin kucağına teslim edildi. Kadın, tam da çocuğu kucağına aldığı anda sesi kesildi çocuğun; ağzı ağlar durumda donmuş kalmıştı o sırada; yüzü mosmor olmuştu, eli ayağı hareketsizdi. Çocuk bir süre, öyle, uğundu kaldı. Kadınge’den başka herkes tedirgin olsa da bu uğunma, kısa süren bir baygınlıktı aslında. “Bir şey yok, dedi kadın, şimdi geçer.” Durdu. Çocuğu kucağında bir süre salladı, sonra başparmağını çöktürerek çocuğun kaşlarını ovdu, poposuna şaplak vurdu. Birkaç dakika süren bu kısa sessizlikten sonra çocuk aynı şiddette ağlamasına kaldığı yerden devam edince, kadın, kucağında çocuk olduğu hâlde erkeklerin arasına daldı; şaşkın erkek bakışları arasında, yetişkin yulaf ekinlerini yarararak ilerleyen türü belirsiz bir canlı gibi açılan aralıktan yürüyerek musalla taşına yöneldi. “Açın tabutu!” dedi kadın. Erkeklerin ne yapacağını tam bilmeyen sorgulu bakışlarına cevap sadedinde kararlı bir sesle “Tabutu açın dedim, duymadınız mı?” dedi tekrar. Tabutun hemen yakınında müteveffa kadının kardeşlerine özellikle baktı bunu söylerken. “Merhumenin kardeşleri ve babası dâhil tabutun başında kimse kalmasın; herkes üç adım geri çekilsin!” dedi bu kez kadın. Hoca efendi başta olmak üzere herkes kadının hareketlerine kilitlenmişti. Çocuğu müteveffa kadının kardeşlerinden birine verdi tutması için; sonra tabuta abandı. Orada ne yaptığı anlaşılamıyordu. Kısa süre sonra çocuğu verdiği adamdan aldı ve cenazenin üzerine bu kez çocukla abandı.

Bir anda çocuğun sesi kesildi. Ortalıkta çıt yoktu. O sırada kadının ne yaptığını hemen herkes anlamıştı.